

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

ס.

עין משפט
גזר מצוה

קבו א מיי פ"ט מהל' כלאים הלכה א ופ"א סג הל"ו ופ"א מהל' מלכות הל"ו גטו"ש וי"ד סימן לז סעיף ב ג ופ"א דלא סעיף ב ג. קבו ב מיי פ"ב מהל' עבדים הלכה ז. ק"ו ג מיי פ"ב מהלכות עבדים הל"ח ופ"ח מהלכות אצל הל"א סג טג לאין טו ועיין ב טו"ש ע"ד סימן שם סעיף א. ק"ח ד מיי פ"ב מהל' עבדים הל"ח ופ"ט מהלכות אצל הל"ו טו ט"ז ע"ש סעיף א. ק"ט ה מיי פ"ב מהל' עבדים הל"ח ופ"ט מהלכות אצל הל"ו טו ט"ז ע"ש סעיף א. ק"י ו ח ט מיי פ"ב מהל' עבדים הל"ח ופ"ט מהלכות אצל הל"ו ז ט"ז ע"ש סעיף א. ק"ב י מיי פ"ב מהל' עבדים הל"ח ופ"ט מהלכות אצל הל"ו ז ט"ז ע"ש סעיף א. ק"ג יא מיי פ"ב מהל' עבדים הל"ח ופ"ט מהלכות אצל הל"ו ז ט"ז ע"ש סעיף א. ק"ד יב מיי פ"ב מהל' עבדים הל"ח ופ"ט מהלכות אצל הל"ו ז ט"ז ע"ש סעיף א.

חקים שחקקתי לך כבר. תימה תימחר נמי כלאים מהכא דכתיב זהאי קרא נגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך ועוד קשה למה לי את חקותי תיפוק ליה מדכתיב למינהו צמעה צראשית צאילנות וצמעה דצ"פ אלו טריפות (מולין דף ק: וסג).

מכשפה לא תחיה וכל שוכב עם זמה. סמוכין הן צפרשת ואלה המשפטים: את חקתי תשמרו. כשהויר ישראל צמיני צממת לא תרביע וגו' פתח זהו קרא את חקותי תשמרו מה שלא פתח כן צממת מקומות שמע מינה הכי קאמר להו את חקותי שחקקתי כבר לבני נח תשמרו ואלו הן צממתך לא תרביע כלאים אצלו על צריפת שור וממור לא הוהרמתי: שדך לא תורע כלאים. וצריעה זו אינה זריעה ממש דלא נטווו בני נח על כלאי הכרס אלא שלא להרכיב האילין על שאינו מינו דלא תורע דומיא דלא תרביע מה צממה צריעה דבר המסויים על דבר המסויים: מה צממה צין צארץ צין צו"ל דחוצת הגוף שאינה תלויה בחוצת הארץ נפקא לן צדושין (ד' לו.) דחוצת אפילו צו"ל: אלא מעשה ושמרתם את חקותי. דכתיב בכל התורה כולה הכי נמי דנטווו בני נח עליהם: הלא כתיב את חקותי תשמרו. דהקדים חקים למצות שמירה דמשמע חקים דמעיקרא. ואע"ג דגבי צביעות ויוכל כתיב נמי את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו דהקדים נמי חקים למצות שמירה התם כיון דרישא דקרא כתיב את משפטי תעשו ארמיה למיכתב ואת חקותי תשמרו: שם צן ארבע אוסיות. שם הוא ולא צעינן שם המפורש צן ארבעים ושתיים אוסיות: ושם המפורש. כלומר שם המיוחד: קרועי נגדים. על גופינן שמענו מפי רבשקה דכתיב (מלכים ב' טו) אשר שלחו מלך אשור [אלנין] לחרק אלהים חי: והעדים. צמעה שמעדין צפירוש מה שעשו אינן חייבין לקרוע: הוה שמעו השפא. מפי עמנון: השומע אוכרה. צרכת השם מפי העובד כוכבים אינו חייב לקרוע: וא"ס. הרי קרעו על רבשקה ישראל מומר: היה: צומן הוה. שאנו בגלות ואין אימת צ"ד מוטלת עליהם לדון חייבי מיתות: נתמלא כל הבגד קרעים. לפי שהדבר עזיר לפי שאין ממיראין מצ"ד: מי גמירי. עובדי כוכבים שם המיוחד כל כך שמקללין צו תמיד דקאמר נתמלא כל הבגד כולו קרעים: אלא לאו צמנו. מצ"ד. צומן הוה הוא הלא קרעינן משום דנתמלא כל הבגד וכ' אצל צומן צ"ד קורעינן על עובד כוכבים ואכנווי: ומעלה הוא דעבוד רבנו. צדיני ממונות ודיני נפשות שהלכנו כל העדים לפרש עדותן: הלא צרכנת השם דלא אפשר לפרש מפני כבוד השם: אוקמוס אדאורייתא. וקטלינן ליה צהאי עדות: דאי סלקא דעתך. צעלמא פסול עד שיפרשו כולם: אטו הלא משום דלא אפשר קטלינן ליה לגזרא. צלא העדלת עדים: כר' עקיבא. צממכת מכות (ד' ה.) דמקש שלשה לשנים דאם נמלא שלישי קרוב או פסול עדות שז' כולן צטלין הלכך צדיקין ליה צדיהו דאי מתוס או מתכחש מנצטלין לשהדותיהו: מתני'

א) קידושין לט, ב) ג) מ"ק כ: כו. ע"ש ל"ט, א) מ"ק סג, ד) נבט"א: משומן, ס) נמכת ה': ו) ע"י חוס' ד"ה קתוין, ז) כ"ס א': משומד.

תורה אור השלם

- מכשפה לא תחיה: שבות כ"ו י
- כל שכב עם בהמה מות יומת: שבות כ"ב יח
- את חקותי תשמרו בהמתך לא תורע כלאים שדך לא תורע כלאים ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך: ויקרא י"ט יט
- ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אתם הקדש ודו בהם אני ויקרא י"ח י
- ואהדו בא אלו והוא יושב בעלית המקרה אשר לו לבדו ויאמר אהודו דבר אלהים לי אלף ויקח מעל הכסא שופטים ב
- וקבא אליקים ב חלקיה אשר על הבית ושכנא הספר וזאת בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ובגדו לו דברי רבשקה: מלכים ב' יח לו
- ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רבב ישראל וקרועי ולא יראה עוד ויחוק בגדיו ויקרעם לשנים קרעיהם: מלכים ב' י"ב
- וידי בשמע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו ויחבס בשק וקבא בתי מלכים ב' י"א י

מוסף רש"י

חקים שחקקתי לך כבר. מלמל כתיב ושמרתם את חקותי תשמרו. מלמל אשור מעולם תשמרו. מלמל שהויר את נח וצניו עליהן ואלו הן חקים בהמתך לא תרביע שדך לא תורע, ואחו זריעת כלאים שאני אומר שחקקתי לך כבר, דומיא דצממה דבר המסויים ודיני הכנה (קדושין ט"ז).

העדים אין חייבין לקרוע. צמעה שמעדין לפי צ"ד פלוגי צינך את השם. שכבר קרעו בשעה ששמעו. שצ"ק (מ"ק ב' כח"ב).

מכשפה לא תחיה וכתוב ^בכל שוכב עם בהמה מות יומת כל שישנו בכלל כל שוכב עם בהמה ישנו בכלל מכשפה לא תחיה: ר"א אומר אף על הכלאים: מנה"מ אמר שמואל דאמר קרא ^אאת חקותי תשמרו חוקים ^בשחקקתי לך כבר ^גבהמתך לא תרביע כלאים ושדך לא תורע כלאים ^דמה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה מה בהמתך בין בארץ בין בחוצה לארץ אף שדך בין בארץ בין בחוצה לארץ אלא מעתה ^הושמרתם את חקותי ואת משפטי חקים שחקקתי לך כבר התם ושמרתם את חקותי דהשתא הכא את חקותי תשמרו חקים דמעיקרא תשמרו: א"ר יהושע בן קרחה כו': אמר רב אחא בר יעקב אינו חייב עד שיברך שם בן ארבע אותיות לאפוקי בן שתי אותיות דלא פשיטא יכה יוסי את יוסי תנן מהו דתימא מילתא בעלמא הוא דנקט קמ"ל איכא דאמרי אמר רב אחא בר יעקב ש"מ שם בן ארבע אותיות נמי שם הוא פשיטא יכה יוסי את יוסי תנן מהו דתימא עד דאיכא שם רבה ומילתא בעלמא הוא דנקט קמ"ל: נגמר הדין כו': עומדין מגולן א"ר יצחק בר אמי דאמר קרא ^אואהודו בא אלו והוא יושב בעלית המקרה אשר לו לבדו ויאמר אהודו דבר אלהים לי אלף ויקח מעל הכסא והלא דברים קל וחומר ומה עגלו מלך מואב שהוא נכרי ולא ידע אלא בכינוי עמוד ישראל ושם המפורש על אחת כמה וכמה דקורעינן מגולן דכתיב ^בויבא אליקים בן חלקיהו [וגו'] ושכנא הסופר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו לו את דברי רבשקה: ה"א מאחזין: מגולן א"ר אבהו אתיא קריעה קריעה כתיב הכא קרועי בגדים וכתוב התם ^אואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי רבב ישראל ופרשיו ולא ראהו עוד ויחוק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים ^בממשמעו שנאמר ויקרעם לשנים איני יודע שהן קרעים ומה ת"ל קרעים מלמד שהן קרועים לעולם ת"ר ^א: אחד השומע ואחד שובע מפי שובע חייב לקרוע והעדים אין חייבין לקרוע שכבר קרעו בשעה ששמעו וכי קרעו בשעה ששמעו מאי הוי הא קא שמעי השתא לא ס"ד דכתיב ^אויהי כשמוע המלך חזקיהו (את דברי רבשקה) ויקרע את בגדיו המלך חזקיהו קרע והם לא קרעו אמר רב יהודה אמר שמואל ^אהשומע אוכרה מפי העובד כוכבים אינו חייב לקרוע וא"ת רבשקה ישראל מומר ^ב היה ואמר רב יהודה אמר שמואל אין קורעינן אלא על שם המיוחד בלבד לאפוקי בנינו דלא ופלוגי דרבי חייא בתרוייהו דאמר רבי חייא השומע אוכרה בזמן הזה רבי חייב לקרוע שאם אי אתה אומר כן נתמלא כל הבגד קרעים ממאן אילימא מי פקירי כולי האי אלא פשיטא מעובד כוכבים ואי שם המיוחד מי גמירי ^א אלא לאו בבנינו ושמע מינה בזמן הזה הוא דלא הא מעיקרא חייב שמע מינה: השני אומר אף אני כמוהו: אמר ר"ל שמע מינה אף אני כמוהו כשר בדיני ממונות ובדיני נפשות ומעלה הוא דעביד רבנו והכא כיון דלא אפשר אוקמוה רבנו אדאורייתא דאי ס"ד פסול הכא משום דלא אפשר קטלינן לגזרא: הכא משום דלא אפשר קטלינן לגזרא: והשלישי אומר אף אני כמוהו: סתמא ^אכ"ר ע"ד דמקיש ג' לשנים: מתני'

דכתיב זהאי קרא נגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך ועוד קשה למה לי את חקותי תיפוק ליה מדכתיב למינהו צמעה צראשית צאילנות וצמעה דצ"פ אלו טריפות (מולין דף ק: וסג). משמע דאי הוה כתיב למינהו צמעה צראשית ה"א דאסורי בני נח על להרכיב שני דשאין זה על זה וע"ק הא דאמרינן ס"פ הפרה (צ"ק דף נה. וסג) המרביע שני מינים שזים לוקה אחיא למינהו למינהו מיבשה תיפוק ליה מדכתיב למינהו צמעה צראשית ומפרישת דאי לאו את חקותי ה"א למינהו לאו לאיסור כתיב ואי לאו למינהו ה"א את חקותי שחקקתי לך כבר צממה והא דפריץ אלא מעתה ושמרתם את חקותי אע"ג דלא מוקמינן האי צבני נח אלא משום דאשכחן למינהו צמעה צראשית פריץ שפיר דדילמא כי היכי דהאי לא קאי צבני נח האי נמי לאו צבני נח קאי וא"ת כיון דלא מחייבי רבנן צבני נח לא צרכינן לה צממה ולא צרכינן לאחלמא לא דריש למינהו אס כן אתי סוגיא דפרק הפרה ואלו טריפות לא כרבנן וי"ל דהאי דלא דרשו רבנן למינהו גבי בני נח משום דלא כתיב צנווי דאדם גבי ישראל דרשינן כיון דאשכחן דנטווו ישראל על הכלאים ונפקא מינה לעינן דגיס אי נמי לא הוה אסרינן הרבצה צאילנות צישראל מדרש מה צממתך בהרבעה אף שדך בהרכבה דלא הוה מפיקין קרא ממשמעותיה דכתיב לא תורע אי לאו דאשכחן כבר למינהו צמעה צראשית וניחא השתא דמילתא דשמואל דמיימי הכל דחקותי שחקקתי לך כבר אימא נמי ציטליה פ"ק צדושין (דף לו.) ואתי אפילו כרבנן והשתא הוה דהרכיב שני דשאים דפרק אלו טריפות (מולין דף ק. וסג) לרבנן קמייבטיא ליה אע"ג דמתני' היא צפ"ק דכלאים [מ"ו] אין נוטעין ירק צירק מ"מ קמייבטיא ליה אי חייבי ליה דשאים כמאן דכתיב זהו למינהו משום דלפסיס רחמנא על דייהו לאסור צו"ל כמו הרבצת איהן מדרשא דשמעתין: חקוטי הדרשתא. מה שהקשה צקונטרס מדכתיב גבי צביעות ויוכל את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו לא דק דלא כתיב הכי אלא צפרשת זהר סיני כתיב ועשיתם את חקותי ואת משפטי תשמרו והא קרא דאיימי צקונטרס צפרשת אחרי מות גבי עריות כתיב ושפיר מ"ל שחקקתי לך כבר דבני נח נטווו על העריות ואע"ג דהאי קרא דפריץ מיניה הש"ס ושמרתם את חקותי התם נמי כתיב מכל מקום מסתבר דכלל התורה איירי דמסייס אשר יעשה אותם האדם וחי צה: **אתיא** קריעה קריעה. מינה דצפ"צ דמו"ק (דף כ: וסג) יליף קריעה מעולם מדכתיב ויקס איזו ויקרע יגלף נמי דלא מאחזין קריעה מהכא: **המלך** קרע. תימה היאך אמרו למלך מה שמענו צפירוש הא גבי עדים תנן (לעיל דף נב.) כל היום היו דנין את העדים צבינו: וליחשוב

שמע מינה: השני אומר אף אני כמוהו: אמר ר"ל שמע מינה אף אני כמוהו כשר בדיני ממונות ובדיני נפשות ומעלה הוא דעביד רבנו והכא כיון דלא אפשר אוקמוה רבנו אדאורייתא דאי ס"ד פסול הכא משום דלא אפשר קטלינן לגזרא: והשלישי אומר אף אני כמוהו: סתמא ^אכ"ר ע"ד דמקיש ג' לשנים: מתני'